

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 52.051.003
Таврійського національного
університету імені В.І. Вернадського
Міністерства освіти і науки України
доктору наук з державного
управління, професору
Кравченку С.О.

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора наук з державного управління,
професора Орлової Наталії Сергіївни

на дисертацію **Рикової Нелі Володимирівни** на тему: "Інституціональні
механізми державного регулювання корпоративних відносин: Україна та
європейський досвід",

подану до захисту на засіданні

спеціалізованої вченої ради ДФ 52.051.003

Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського

на здобуття наукового ступеня доктора філософії

у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність обраної теми досліджень. Розвиток регулювання корпоративних відносин зберігається, незважаючи на чіткі неолиберальні, в багатьох розвинених країнах світу, включаючи країни СС. Ряд вчених описує цей парадокс як «регуляторний капіталізм». Особливої уваги заслуговує поширення корпоративного регулювання в останніх законодавчих реформах у СС для забезпечення «соціально відповідальної» поведінки. Хоча різні частини корпоративного регулювання мають на меті досягнення різних цілей та накладення різних впливів зобов'язань, постає необхідність формування цілісного інституційного механізму державного регулювання корпоративних відносин.

Особливо гостро постає дане питання в Україні, адже сформована структура корпоративного сектору є досить складною, але переважно результативною, а інституційне забезпечення не охоплює необхідний спектр проблем корпоративних відносин. Доцільним у процесі модернізації

державного регулювання даної сфери є врахування європейського досвіду, зважаючи на євроінтеграційний вектор розвитку України. Попри це, незважаючи на велику кількість наукових праць, спеціальна увага не приділялася комплексному дослідженню еволюції корпоративного сектору та інструментів державного впливу на нього в передових економіках світу, насамперед, в країнах ЄС, та обґрунтуванню на цій основі сучасних інституціональних механізмів державного регулювання корпоративних відносин в Україні.

Отже, дисертаційне дослідження, присвячене теоретичному обґрунтуванню та забезпеченню удосконалення інституціональних механізмів державного регулювання корпоративних відносин в Україні з урахуванням європейського досвіду, є, безперечно, актуальним.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України щодо такого виду досліджень. Ступінь обґрунтованості сформульованих автором наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується всебічним аналізом значного переліку нормативно-правових актів і літературних джерел з досліджуваної теми, а також, не в останню чергу, забезпечений завдяки вдалому застосуванню комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження.

Слід позитивно відмітити той факт, що зміст роботи відзначається послідовною реалізацією поставлених завдань дослідження та в підсумку досягнення мети, що свідчить про її завершеність і цілісність.

Обґрунтованість висунутих здобувачем наукових положень підкріплюється глибоким аналізом та узагальненням теоретичного матеріалу та практичного досвіду, а також використанням отриманих результатів в практичній діяльності органів державного управління.

На наш погляд, поставлені завдання дослідження досягнуті, що дозволило в цілому достатньою мірою розкрити визначений в роботі предмет дослідження та обґрунтувати наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи. У висновках до розділів відображені результати дослідження конкретних питань. Розділи роботи взаємопов'язані між собою. Важливі результати дослідження викладені у

висновках дисертації, що в цілому відповідають поставленим завданням.

Достовірність результатів і новизна досліджень.

Достовірність висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації, забезпечена знанням і творчим використанням наукової методології та застосуванням сучасних методів проведення досліджень. Дисертаційна робота виконувалася в межах теми науково-дослідних робіт кафедри економічної політики та врядування Національної академії державного управління при Президентові України «Формування та розвиток системи публічного управління національною економікою в умовах імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом» (ДР № 0117U002868).

Наукова новизна одержаних результатів включає наступне:

Удосконалено:

- концептуальні засади удосконалення державного регулювання корпоративних відносин, що передбачають: створення спеціального механізму приватизації державних комерційних підприємств; запровадження податкових пільг для організацій корпоративного сектору, що нарощують оборотний капітал за рахунок прибутків; доповнення повноважень Фонду державного майна України щодо оцінки цього майна та контролю його використання; удосконалення механізмів розкриття інформації і прозорості діяльності компаній із застосуванням цифрових технологій; посилення державного контролю за перерозподілом акціонерної власності та захисту прав міноритарних акціонерів; розширення участі громадськості у розробці регуляторних актів в галузі корпоративних відносин;

- підхід до удосконалення державного регулювання вітчизняного фондового ринку через розширення повноважень Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України у частині визначення нормативних вимог та правил щодо емісії, реєстрації, обліку та обігу цінних паперів, розкриття інформації про компанії-емітенти, протидії маніпуляціям на фондовому ринку тощо;

- систему критеріїв формування та відбору членів наглядових рад державних унітарних підприємств та господарських товариств з переважною часткою державного статутного капіталу;

Дістали подальшого розвитку: виділення особливостей державного регулювання корпоративних відносин у європейських країнах; понятійно-категорійний апарат дослідження шляхом уточнення змісту понять: «державне регулювання корпоративних відносин»; «акціонерні товариства як об'єкт державного регулювання»; напрями розвитку нормативно-правових механізмів державного регулювання корпоративних відносин в Україні у частині: регулювання недержавних монополізованих ринків; чіткого законодавчого закріплення прав інвесторів; створення прозорої законодавчої бази оподаткування; запровадження податкових пільг; забезпечення рівноправності та захисту прав міноритарних акціонерів відповідно до європейських підходів.

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження. Дисертаційне дослідження являє собою конкретний внесок в науку державного управління, який полягає в поглибленні теоретичного обґрунтування інституціональних механізмів державного регулювання корпоративних відносин в Україні з урахуванням європейського досвіду.

Практична цінність одержаних результатів полягає у можливості використання наукових розробок, пропозицій та висновків дисертаційної роботи для удосконалення державного регулювання корпоративних відносин в Україні.

Сформульовані у роботі теоретичні положення, висновки та рекомендації використано:

– при розробці проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення рівних прав та можливостей громадян із представництва у наглядових радах та органах правління державних унітарних підприємств, господарських товариств та державних банків та справедливого формування і ефективної діяльності таких наглядових рад із врахуванням національних інтересів України, внесеного до Верховної Ради України народним депутатом України А. Деркачем (довідка про впровадження № 360/2-50/1 від 30.04.2020 р.);

– Регіональним відділенням Фонду державного майна України по Київській, Черкаській та Чернігівській областях стосовно персоніфікованого обліку державного майна в системі орендних відносин, а також під час опрацювання проекту Закону України «Про внесення змін

до деяких законодавчих актів України стосовно удосконалення державної політики управління та приватизації об'єктів державної та комунальної власності, а також інституційних засад діяльності Фонду державного майна України» (довідка про впровадження № 50-01-2417 від 02.06.2021 р.);

— фірмою «Еланор» (Чехія) під час практичної реалізації спільного проєкту розвитку співробітництва між зацікавленими сторонами на «платформі Індустрія 4.0», що об'єднує місцеві органи державної влади, комунальні підприємства міста Кисва та Чеського бізнесу, та передбачає залучення державних (місцевих) і приватних джерел фінансування (довідка про впровадження від 20.08.2019 р. № 0801).

Оцінка оформлення та повноти викладу основних положень дисертації. Анотацію та текст дисертації оформлено згідно з вимогами діючого Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів».

Зміст дисертаційної роботи логічний, виклад матеріалу послідовний і достатньою мірою розкритий, забезпечує повне викладення сутності дослідження та доступність його сприйняття. Основні положення дисертаційної роботи з належною повнотою викладено в 12 наукових працях, у тому числі, 3 статтях у наукових фахових виданнях України, 1 статті у періодичному науковому виданні іншої держави, яка входить до Європейського Союзу, 8 тезах доповідей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Дисертаційна робота Рикової Нелі Володимирівни перевірена на унікальність тексту за допомогою он-лайн сервісу пошуку плагіату "Unicheck", що не виявило порушень академічної доброчесності.

Дискусійні положення і зауваження.

1. У п. 1.2, присвяченому особливостям інституційного середовища функціонування акціонерної форми господарювання, бажано було б систематизувати інституційне забезпечення державного регулювання корпоративних відносин в Україні за суб'єктами (с.38 - 54).

2. Також, доречно було б у розділі 1 сформулювати нормативно-правовий механізм розвитку корпоративних відносин в Україні, та визначити його переваги та недоліки.

3. У першому розділі не достатньо обґрунтовано саме «методологічні засади державного регулювання корпоративних відносин», що було заявлено автором у назві розділу.

4. У другому розділі доцільним було б зробити кількісний та якісний аналіз розвитку корпоративного сектора в Україні та визначити вплив процесу євроінтеграції на корпоративні відносини (с. 66-136).

5. У табл. 2.3 виділено три умовні етапи становлення акціонерної форми власності в господарській системі України, але, автор не обґрунтовує доцільність та критерій виділення зазначених трьох етапів. Також, історичний метод варто було б використати саме у першому розділі дисертаційної роботи.

6. Також, варто було б у другому розділі визначити місце та роль держави – як повноцінного учасника корпоративних відносин та ініціатора публічних трансформацій на ринку (с. 66 – 136).

7. У третьому розділі було б доцільним представити концептуальні засади удосконалення державного регулювання корпоративних відносин у вигляді рисунка(схеми), та обґрунтувати авторські пропозиції щодо новизни запропонованих результатів (с.138-165).

Отже, зазначимо, що попри висловлені зауваження та рекомендації щодо окремих положень та ідей здобувачки, загальна оцінка дисертації Рикової Н.В. є позитивною.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Рикової Нелі Володимирівни на тему: «Інституціональні механізми державного регулювання корпоративних відносин: Україна та європейський досвід» є завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему. Вона містить теоретичне обґрунтування, розробку науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення інституціональних механізмів державного регулювання корпоративних відносин в Україні з урахуванням європейського досвіду. Рівень проведених досліджень та їх практична спрямованість свідчать про наукову зрілість здобувача.

Дисертаційна робота відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами та доповненнями), пп. 9-11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 (зі змінами та доповненнями), а її автор, Рикова Неля Володимирівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент,

доктор наук з державного управління, професор,
 професор кафедри державного управління,
 публічного адміністрування та регіональної
 економіки Харківського національного економічного
 університету імені Семена Кузнеця

Наталія ОРЛОВА